

שיעור בענין כשרות חלב
ר' אריה ליבוביץ

- I. Introduction. The torah is compared to milk. ספר הכשרות פתיחה לפרק ח'
- A. raises a person to the point that his life has meaning.
 - B. we always find value and a new flavor in it.
- II. Kosher milk.
- A. From kosher animal. גמרא בכורות דף ו' - milk is kosher (not אבר מן החי).
 - B. From non-kosher animal. ש"ע י"ד סימן פא סעיף א'
 - 1. non-kosher species.
 - 2. cow that is no longer kosher (טרפה) - מאמר של המשגיח לתנובה - (טרפה)
 - a. What if you find the animal was a treifah after it was shechted? שולחן ערוך שם סעיף ב'
 - b. What if the treif cow was mixed with others? ש"ע ורמ"א שם סעיף ב' - distinction between milk and cheese.
- III. Cows milked on shabbos.
- A. The prohibition of milking - רמב"ם הלכות שבת פרק ח' הלכה ז' - (suggests it may be קוצר or בורר).
 - 1. What do we do to alleviate the animal's pain?
 - a. ask a non-Jew to do it (and pay him for it) - שולחן ערוך סימן שה סעיף כ' ומשנה ברורה.
 - b. milk into a disgusting utensil - חזון איש אורח חיים סימן נח אות ד'.
 - c. electronic milking - חזון איש סימן לח אות ד'.
 - B. If a Jew did the milking - prohibited to benefit from on that shabbos but permissible after shabbos because you won't come to ask him again and he won't do it anyway - שולחן ערוך סימן שיח סעיף א' - ומשנה ברורה שם ס"ק ה'
 - 1. If it is done consistently it is a problem
 - a. because you may come to ask him - כף החיים סימן שיח אות יב.
 - b. today's non-frum Jews will do it consistently - ש"ת שבט הלוי חלק ג' סימן נד אות ב'.
 - 2. Based on this we should require waiting בכדי שיעשו like we do by non-Jews, but there is no מאמר של בכדי שיעשו by milking a cow because it would never have produced that amount of milk - הרב וייטמאן (רב המכשיר לתנובה).
 - 3. Lenient considerations - מאמר של הרב וייטמאן שם.
 - a. he could have done it in a permissible way.
 - b. the Jew doesn't realize he is doing anything wrong.
 - 4. Halachic conclusion - we still have a problem of לפני עור so mehadrin hashgacha is careful about this - מאמרו של הרב וייטמאן שם.
- IV. חלב עכרים.
- A. The source of the prohibition - גמרא עבודה זרה דף לה'.
 - 1. Is there any chance for an איסור דאורייתא?
 - a. He would only add a small amount and בטל ברוב - ש"ך סימן קיח"ח - מין במינו בטל ברוב.
 - i. it has a different taste so it should require ששים - פתחי תשובה קיח"א - ששים
 - b. the chances of a problem are not significant - מדאורייתא מא"א - חז"ר א"ר"ד מא"א.
 - B. The halacha - milking must be supervised by a Jew - שולחן ערוך י"ד סימן קטו סעיף א'.
 - 1. milk of a non-religious Jew: ש"ת אגרות משה י"ד חלק ב' סימן נו. (note: many kibutzim have non-Jews volunteering).
 - a. if he may have non-kosher milk - we don't believe him.

- b. if he definitely doesn't have non-kosher milk - he isn't included in the gezeira.
2. chalav akum even prohibits the utensils. (אבל נחלקו אם בטל ברוב או בעיני שישים). If one person in the house is מחמיר, he may need separate dishes.
3. Level of supervision necessary - ערוך השלחן י"ד קט"ז - מיר"א י"ד - מירתת שם.
- a. even children (nine years old or older - ש"ך וט"ז) can supervise because of מירתת שם.
- C. The reasons many are lenient.
1. Rav Soloveitchik's approach.
- a. No non-kosher animals are milked so it is even better than טמא בעדרו because there is no chance of non-kosher milk - חזון איש י"ד מא"ד בשם הפרי חדש (very difficult to ascertain this מציאות).
- i. this is rejected strongly by ערוך השלחן and שר"ת חתם סופר י"ד קז (הר"ד בפתחי תשובה קט"ג) - קט"ז - there is a requirement of רואהו ישראל regardless of possibilities.
- ii. perhaps even the machmirim can use the Pri Chadash as a סניף להקל (this is done by ש"ת מלמד להועיל חלק ב' סימן לג in using unsupervised buttermilk for a sick person).
- iii. this heter is clearly not true in Israel because camel milk is available and used in ice creams sold in parts of Israel.
- iv. an additional possible heter is the expense of non kosher milk - מאמר של הרב ויטמאן - וראיתו מגמרא עבודה זרה לגבי מוריס.
- b. The government inspects. We know that מירתת is required but actual witnessing of the milking is not - the USDA creates מירתת מו - שר"ת אגרות משה י"ד ח"א סימן מז (there are also constant tests for bacteria and the like). Even the Chasam Sofer would agree because knowledge=testimony (שבועות דף לז). See, however שיען סימן ש"ב תשובות והנהגות חלק ב' for benefits of mixing in non-kosher milk, and reason not to assume מירתת.
- i. proof from the fact that the Jew doesn't have to see the entire process - we rely on מירתת (similar idea some suggest by tevila for גיורת).
- ii. children can count as witnesses for this - obviously don't need testimony. See, however, תשובות והנהגות חלק ב' סימן שפה.
- iii. rejection - minimally a Jew must be involved in some way for knowledge to be equivalent to testimony. Maybe video cameras observed by Jews is okay - אלשיך והרב חזיר כן פסקו הרב - שר"ת שבט הלוי חלק ד' סימן פז שר"ת יחזקאל דעת חלק.
- iv. see responsa of those who are stringent - ד' סימן מב שר"ת תשובות והנהגות ח"א סימן תמ"א.
- c. the gezeira may have never been instituted on a machine milked cow.
- i. this solves the problem of להתירו דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו.
- ii. this does not apply to wine as explicit in שולחן ערוך סימן קכה סעיף ב'.
- iii. this should allow cheese also - obviously not accepted.
- iv. ישתכח תורת חלב עכו"ם מישראל ש"ת חלקת יעקב חלק ג' סימן לו.
- v. treifos not a problem in America מסורה חוברת ל' (Rav Belsky).
- D. Powdered milk. (Butter - was a dispute and depends on local custom - שולחן ערוך קט"ג - See רמב"ם מב"ם מאכ"א פרק ג' הלכה טו who explains each side.)
1. Rav Tzvi Pesach Frank - powdered milk is like butter.
2. חזון איש י"ד מא"ד שערים מצוינים בהלכה סימן לה - powdered milk is completely different because it is possible with any type of milk.
- a. similar disagreements relating to the status of powder: proper ברכה on pringles, reconstituted grape juice for קידוש.

נמשלו דברי תורה לחלב, החלב מעמיד את האדם על רגליו מרגע היוולדו, בעזרת החלב גדל התינוק ומתעצב להיות חי הנושא את עצמו, כן גם התורה הקדושה, היא זו שמחיה את הגוף ואת הנפש, מעצבת את בניינו הרוחני של האדם, מגדלתו על כל המעשים, ומהווה סס-חיים הנותן משמעות, תוכן ותכלית לחיינו.

זאת ועוד, התינוק אוהב ומחבב הוא את חלב-אמו ותמיד מוצא הוא בחלב טעם מחודש, כן הוא בדברי תורה: "הפוך בה והפוך בה, דכולה בה" (אבות ה, כב), כשלומדים תורה בעיון, בשקידה ובהתמדה, אפילו לומדים אותו פסוק, אותו פרק, אותה סוגיה מאה פעמים – תמיד מוצאים בהם טעם חדש, כי "בכל יום יהיו כחדשים בעיניך" (עפ"י רש"י לדברים יא, ג), ולא פלא שתורה שכזו, מתוקה מדבש ונופת צופים. השפעתו הרבה של החלב על חיותנו, מחייבת הקפדת יתר והידור בכשרותו, על מנת שהשפעתו הברוכה לבנין גופנו, תהיה מלווה בהשפעה חיובית על רוחנו ונפשנו.

3) א' ח' י' י"ג י"ד י"ה י"ז י"ח י"ט כ' כ"ב כ"ד כ"ה כ"ז כ"ח כ"ט ל'

א' א' חלב כהמה וחיה * ממאה [א] או י טריפה
ב] צורה [א] [ג] ומי רגליה [א] אסורים כבשרה
ב [ד] י ויש מי שמתיר [ב] במי [ה] רגליה [כמ"ס
פ"ד ל"ט] ג [ה] י אבל מי רגלים דאדם לדברי הכל
[ג] (ז) מותרים: |

4) א' א' ח' י' י"ג י"ד י"ה י"ז י"ח י"ט כ' כ"ב כ"ד כ"ה כ"ז כ"ח כ"ט ל'

והחלב דבהמה מהתורה מנלן
דשרי אי-ימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא
לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה
וכומר בתנאה * בשר בחלב בתנאה נמי אסור
ולר"ש * דשרי בתנאה משכחת לה למילקי על בישוליה אלא מדגלי רחמנא
דבפסולי המקדשין⁶ תובה ולא ניזה בשר ולא חלב * הא דחולין שרי ואימא
דחולין אסור באכילה ושרי בתנאה דקדשים בתנאה נמי אסור אלא מרכתיב
* ודי חלב עוים ללחמן ללחם ביתך וחיים לנערותך ודילמא לסתורה אלא
מרכתיב * ואת עשרת דרצי החלב ודלמא לסתורה אסור דרכה של מלחמה
לסתורה ואיכיעת אימא מהכא * אר"י וכת חלב זדבש * וא לא דשרי משתבתחין
קרא במידי דלא חייב

4) א' א' ח' י' י"ג י"ד י"ה י"ז י"ח י"ט כ' כ"ב כ"ד כ"ה כ"ז כ"ח כ"ט ל'

אף שבעולם ואפילו בארץ מתבצעת חליבת בעלי חיים אסורים שחלבם אסור מהתורה, אך מסיבות רבות שיפורטו להלן בפרק הדין בחלב נכרים אין חשש שחלב זה יתערב בחלב הבהמות הכשרות, ולכן לכאורה, היה מקום לאשר את כל החלב ללא חשש כחלב כשר. אלא שגם חלב שמקורו בבהמה טהורה יכול להיות חלב אסור, אם החלב נחלב מבהמה שנפגעה באופן שמטריף אותה ואוסר את בשרה באכילה. במקרה כזה, כדין הבשר שאסור באכילה כך דין החלב שאף הוא אינו כשר. בדרך כלל, אינו יודעים עד לשחיטה האם הבהמה טריפה או לא, ולכן החלב כשר על סמך ההנחה שבדרך כלל רוב הבהמות כשרות. לעומת זאת, יש מקרים בהם בהמה נפגעת בחייה באופן שמטריף אותה ואז כמובן חלבה אסור. פגיעה כזו יכולה לנבוע גם מחמת טיפול וטרינרי הכרוך בניקוב איברים פנימיים בבהמה, או מחמת גילוי טריפה במהלך ניתוח וטרינרי. לצורך זה הוקם מערך פיקוח ארצי על ניתוחי פרות, המוודא שהניתוחים נעשים באופן שאינו פוגע בכשרות החלב. במקרי תקלה במהלך ניתוח כשמתברר כי הבהמה טריפה, הבהמה נאסרת ולא נחלבת יותר לצורך ייצור מוצרים כשרים. פיקוח כשרותי זה הינו מספינת הדגל של כשרות החלב בתנובה, ואחד מהיתרונות הבולטים ברמת הכשרות של תנובה לעומת מערכות כשרות אחרות שאינן מקיימות פיקוח כזה, ולכן נאלצות לסמוך על היתרים נתונים במחלוקת.

5) א' ח' י' י"ג י"ד י"ה י"ז י"ח י"ט כ' כ"ב כ"ד כ"ה כ"ז כ"ח כ"ט ל'

ב' ד' י' גבינות שנעשו מחלב בהמה (ד) ונמצא
טריפה [ו] אם הוא מדפוח שאפשר (ב) שלא
ידוע לה (ה) אלא (ג) עתה (פ"ה ש"ס) לא מהו ושיק)
כגון ניקב קרום של מוח וכיוצא בו מותרת דאמרינן
השתא הוא (י) דנמרפה [ו] אבל אם ידוע שקודם
שחלבה נמרפה כגון יתרת אבר שנמרפת בו או
(ז) הוגלד פי המכה [ח] שבידוע ששלשה ימים
קודם השחיטה היה (ג) י כל הגבינות שנעשו
מחלבה אסורות:

הנה [ט] מינו כהוגלד פי המכה לין לאסור דק הנעשה ממנה (ז) מין
ג' ימים (ח) אבל מה שנעשה מחלבה קודם לזה שרי [כח"ק]

בהמות אחרות ונתערב חלבה עם חלב האחרות

הולכים בו אחר שיעור ששים :

הגה [יב] ואם יש ס' בהמות בעדר ו' ולא ידעין גדולי שחלב מן המריפה הוא יותר מכלל חמה האחרות [א] אמרינן (ד) (ו) מסתמא דליכא ששים ומוחר (סנדה עמו) ודוקא בשנתערב חלב [א] אבל אם נתערבו (ז) הגזיות אינן בטילות [ב] דהוי חמיסה הראויה להסבד ואפילו בחלב לא בטיל (ה"ד ובכרית כלל מ"ט וחשו' רשב"א ס' מק"ו) :

יבא איהו ס' מ' א"ל א"ל

(ד) ובזמן שאינו מונח איי לחלב נראה דיש להקל לחלב לתוך כלי מאוס שהחלב יקל לציבוד או על הארץ, דכל שבוך לציבוד לאו שם מפרק עלה וכמשיב הרמב"ן והרשב"א כתובות ר' ח' בשם ר"ח והב"י פנו וזלמן פ"י ר"ח וסוכרייתא דחייחא שמכטל

יבא איהו ס' מ' א"ל א"ל

ב (עא) יותר לומר לאינו יהודי (ו) לחלוב בהמתו בשבת משום צער בעלי חיים שהחלב מצערה (עב) והחלב אסור בו ביום (עג) וי"א שצריך לקנותו מן האינו יהודי * בדבר מועט שלא יהא גראה (ס) [א] כחולב לצורך ישראל: וי"א

ב (עא) יותר לומר. וה"ה דמוחר משום צער בע"ח לומר לכו"ג בהמרות האוחזים שהורגו כבר בהמראה ואין יכולין עוד לאכול בעצמן אבל אין מותר רק פ"א ביום דשני לכה צער בע"ח [פשוטה רמ"א] (סד) ומשמע שם דלי לכה איי שרי בהמראה ע"י ישראל ואע"ג דאסרינן לקמן בעינן שצ"ד ס"ט בהמרות האוחזים בשם הכא שאין יכולין לאכול בעצמן מותר משום צער בע"ח וטוב לעשות ע"י קטן. כגון הרמב"ם החולב לתוך כלי (סה) חייב לתוך אוכל (סו) פטור וימ"מ אסורא יש דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור]

והחלב אסור אפילו טולג לתוך אוכל כיון דהבמה אינה ראיה לאכילה היא מוקנה [מ"ב]: (עב) והחלב אסור וכו'. משום משקין שזו מפירות העומדים לחמישה דק"ל בעינן ש"כ ס"א דאסורין והא נמי להא דמ"א: (עג) וי"א שצריך וכו'. ס"ל דאמירה לתולג לא הותר כלל כ"א כשהיא מולג לטרוך עלמא והישראל קונה אחר השבט ממנו דברו מועט והשולט טהגין כקנ"ה הראשונה דמשום צער בע"ח שרי אמירה לא"י לתולג מן לא"י מן השוק וכן להשפוט ששכרות לכל השנה למלאכתו ואין למחות בידו וימ"מ טוב שיתולג הא"י לתוך אוכל דה"ל שם דשבת [מ"ב] ב"א (עד) מותר כיון וכו'. היינו דמסתמא אדעתא דנפשה קעבדה (ק) ועיין באחרונים שהשיגו

יבא איהו ס' מ' א"ל א"ל

(ד) ונראה נפ"ז דמוחר להגזים הנגזר על דדי הפרה שבוך תנועה בהשגל לצוא כ"י פתיחה בשטן וכה"ל תנועה זו מולגת את הפרה, שאין זו אלא גרמה מהגרמות המותרות. וכן מותר להלביש את הנגזר בזמן תנועה בהשגל, כשהחלב הולך לציבוד, אבל אסור להלביש בשעת התנועה והחלב נתלב תוך הכלי, שגזיפה זו אינה גרמה אלא מלאכה ממש כיון דכחה ראשון נעשה בהליכה וכה"ג חייב על ריחב ג"כ

ואם הלביש בשעת שהחלב הולך לציבוד והחייב בעמיד כלו תחה הנגזר לקבל החלב נראה דחויבה ליכא, אבל אסור לפשיטא קו, וכו' לדבר מה שאמרו לעיל ח' ב' ונלמד שלא יתלפז, אע"ג דכל אלה ואלה כיוצא דמי כל ששגיג את החופלה של מלאכה גמורה יש בו משום שבות, [והכא גרע עפי דכיון דהותרה לתולג כ"י מעשו כל המשך בהליכה מחיטא אליו וכו' שהת"ל חליבה גמורה, ומ"מ נראה דחויב ליכא] אמנם אם אחר שהלביש בשעת שהחלב הולך לציבוד נפסק ז"ס בהשגל, מותר להעמיד כלו תחת הנגזר אע"ג שהשטן יחזור ויפתח את ההשגל ויחלב תוך הכלי, כיון דכשפיה שותן הכלי אין כאן חליבה וכו' נפסקא מעשה הראשונה, ואין ביתר זכ אלא משום הפסד הב"ה אבל שלא במקום הפסד גם גרמה אסורה וכמשיב הרמב"א ס' שלי"ד פשי' כ"ג, וכמשיב לטול סק"ג.

וכל זה כשרים בהשגל כוכן משיב והשטן מפסיק את הכל בהשגלו ויחזר וקושרו, אבל אם נעשה בהתנה בהשגל בשבת כ"י ישראל שאינו משגל שבתו, אסור ליכנות ממנו, ואף אם הוא צאופן שם ביתר בשומעו מן הדיון, אסור להשתמש בו מפני שיש בשימוש אסור ח"כ שאינו חס לכבוד שמים כיון שהוא שומע לציבוד והעובד בשבת הוא עושה במדר ר"ל, והב"ה ממעטו מטיד ח"י שאין לבו כואב על חילול שבת, והיא רעה שישונו בתשובה שלמה במהרה.

יבא איהו ס' מ' א"ל א"ל

א * (א) * (המבשל (ב) בשבת (א) שעשה * (ג) אהם משאך מלאכות (טור) (א) במזיד אסור לו (ד) לעולם ולאחרים (ה) מותר (ו) למוצאי שבת מיד (ז) (א) (ו) ובשוגג אסור בו ביום

למ"מ מיד. ואפילו לנ"י שנתחבל בשבילו (ח) דלא צעין להמתין בכדי שיעשו אלא במלאכה הנעשית ע"י ח"י בשביל ישראל משום דקל צעינו איקור דאמירה לעו"מ ועוד לעשות כן פעם אחרת כדי שיהיה מוכן לו בעו"מ מיד אבל דבר שנעשה ע"י ישראל בידים ודאי ליכא למיחש דע"מ שנתר למו"מ מיד יע"א פעם אחרת לומר לישראל לבשל לו בשבת בשביל זה (ט) ועוד שהישראל לא ישתע לו דאין אדם מוטע ולא לו.

ואין דישה אלא בגדולי קרקע. והמפרק הרי הוא תולדת [כ] הדש. החולב את הבהמה חייב משום מפרק וכן החובל בחי שיש לו עור חייב משום מפרק. והוא שיהיה צריך לדם שיצא מן החבורה. אבל אם נתכוון להזיק בלבד פטור מפני שהוא מקלקל. ואינו חייב עד שיהיה בדם או בחלב שהוציא כגורגרת: פ' במה

לשון חזקת מנהגים (ח"ה) [ה] (ב) ואפי' ישראל (ד) יב (ז) קטן
לו קטנה נמשלים להשגות מנהגים למהות (ג"ל) (ד) יב ואם

ג * חלב (א) (א) שחלבו (ב) עובד כוכבים א ואין
ישראל רואה אסור (א) שמא עירב בו חלב
אם י היה חולב בביתו ב וישראל יושב מבחוץ
ב אם ידוע שאין לו דבר שמא בעדרו מותר
ב אפילו אין הישראל יכול (ג) לראותו בשעה
שהוא חולב י היה לו דבר שמא בעדרו והישראל
יושב מבחוץ והעובד כוכבים חולב ג לצורך
ישראל אפילו אינו יכול לראותו כשהוא יושב אם
כול (ג) לראותו כשהוא (ג) עומד מותר ד י שרא
שמא יעמוד ויראהו (ג) והוא שידוע שחלב שמא
אסור לישראל :

לשון חזקת מנהגים יב (ד) יב ואם

לכרע הוא כמומר, מ"מ באיש זה שקיל לו מלאכה
החליבה מצד שכן לימדו אביו הוא כנשבת רק לענין
זה שאין לחשוף לעבוד על אסור גדול לחולף
ולערב אבל מ"מ למעשה אין לסמוך על זה דאולי
מעצמו עושה כן כמו אביו, וגם אפשר שאין אביו
גילה לו שמדינת אסור רק שעובר בשביל שהבהמות
עדיפי לית משמירת האיסור וא"כ הוא מומר וכמוכן
ש"א לחוד זה על בודיו.

אבל אם אין לחוש ממש לחלב שמא כגון שידוע
שאין אצלו בהמות טמאות החולבות, וגם אין לחוש
שיקח חלב משכניו העכרים משום שיש לו הרבה

חלב מבהמות של עצמו אין על חלב שלו שום איסור
דלא היה בכלל הגזירה, ומפורש כן בכ"מ מ"ג ממ"א
הט"ו לענין ישראל שאינו מומחה פ"י שזוהא חשוד
שאינו בכלל הגזירה ואסור רק במקום שיש חשש
ממש ע"י"ש, ולמה דמשמע במ"מ שם הי"ד שבמקומות
שידוע שמאס להם חלב טמא ליכא חשש שיערב
אף בעכ"מ אף באלו שרוצים למכור, רק שמ"מ
אסור מטעם שנאסר במנין לא הותר אף שבטל הטעם
וכן הוא ידוע בזמננו במדינותינו, א"כ בישראל מחלל
שבת שלא נאסר במנין שלא היה בכלל הגזירה ורק
כשהיה חשש ממש היה אסור אין לאסור חלב שלו
במדינותינו שמאס להם חלב טמא שליכא חשש
שיערב להמ"מ, ורק מצריך לידע שיש לו משלו
חלב הרבה שלא יצטרך ליקח מהעכרים שכניו.

ג"ה בדבר מחלל שבת בפרהסיא אם יש לאסור חלב
שלו כבר כתבתי לרב אחד זה כעשר שנים
אם אך יש לחוש ממש לחלב טמא, הרי אין
תאמינו כיון שהוא חשוד לכל התורה כולה כדאיתא
יריד סימן ק"ט סעיף ו', א"כ הוא חשוד ג"כ לערב
לב טמא, והא גם לשלח על ידו חלב ישראל בעי
' חותמות לר"ת בע"ז דף ל"א וגרע מעכ"מ משום
סובר שיאמינוהו ולא מירתת והביאו הרמ"א בסימן
י"ה סעיף א' וא"כ כ"ש שחלב שלו יש לאסור.
אם הוא מחלל שבת רק בצנעא יש לעיין דהא
שוד לחמור חשוד לקל, ורק שהש"ך בסימן ק"ט
ק"י ר"ב מצריך שיהיו שניהם מין איסור אחד כגון
תרומתו איסורי הם בדבר מאכל ע"י"ש, ודין חשוד

ב"רים שאין דרך הרבים להקל שחשוד גם להתחיל
בסוף סימן ק"ט נ"מא דהוא ג"כ רק באיסורי
זלה כדאיתא שם הלשון חשוד לאכול דברים שאין
יב"ם רגילין להקל בהם, וכן הוא בסימן ק"ט סעיף
בלשון הי"א ונ"מא שהוא דוקא, וגם הש"ך תא
גם שם שהוא דוקא לאותו דבר שחשוד לאכול
בי"א כן מהרשב"א וכן כתב הגר"א ס"ק מ"א, דלא
צ"ח שסובר דהוא חשוד לכל התורה ומשמע שגם
י שלא באיסורי אכילה אסור ה"ה, ולכן אם הוא
בצנעא יש להקל כהש"ך והגר"א שלא חשוד
צ"ח, וא"כ גם לערב כשידוע שהלוקחים אין
י"ם בתערובות חלב טמא אינו חשוד, שהטעם
אינו חשוד להתחיל הוא משום שאינו חשוד לעבוד
ל איסור גדול כדמשמע בסימן ק"ט סעיף י"ט
י"כ גם לערב הוא גדול שאינו חשוד, אבל אם הוא
גרהסיא תרי חשוד גם להתחיל דתרי חשוד לכל
תורה וכ"ש שחשוד לערב.

ומטעם זה אף אם הוא קטן שנשבה בין העכרים
ל לחוש שיהחליף ויערב שגם לזה הוא כנשבה בין
עכרים שרגילין לשקר ולהחליף ולחייף, אך באיש
ז שכותב כהר"ה שבהרבה דברים שומר שבת וכן
דבר כמה מצות ורק בדברים הנוגעים לבהמותיו
זו שומר הלכות שבת ועובר גם על איסורים
הרבייתא, אף שגם במחלל שבת בפרהסיא במלאכה
חזת יש לו דין מחלל שבת בפרהסיא שיש לו דין
ומד לכל התורה ודאיה מתו"ס עירובין דף ס"ט
ואף מצד איסור דרבנן נחשב מומר באיסורי שבת
וגתי שאיסור דרבנן גמי חמיר לענין זה מ"מ תא
הא רק מחלל שבת בדבר אחד שהרי הוא שומר
איסורין דאורייתא אלמא דאף במחלל בדבר אחד
פי הוא בדין מומר וע"ז לא מציינו שהולכים עליהו
לא במילי דרבנן יש שסב"ר דלא נעשה מומר אבל
מילי דאורייתא ככה"ג שהילל רק במלאכה אחת

לשון חזקת מנהגים יב (ד) יב ואם

וכתב רבינו הרמ"א ה"ל ולכתחלה צריך להיות
הישראל בתחלת החליבה וראה בבלי שלא יהיה
בבלי שהחליבין בו דבר שמא נהגו להחמיר שלא יחלוב

בבלי שדרבו של כותו לחלוב בו שמא נשאר בו צחצוחי
חלב שלהם מיהו ברעבד אין לחוש לכל זה עכ"ל ביאור
דבריו דבאין דבר שמא בעדרו הקילו שמונה כשהישראל
יושב מבחוץ אבל לכתחלה צריך להיות הישראל בתחלת
החליבה ולראות בהכלו שאין בה חלב טמא דכיון
שאסרו טפני חשש זה סמילא יש לחשוש גם בהכלו
וזהו מדינת אבל נהגו להחמיר גם בזה שייך הישראל
לא יחלוב בהכלו המיוחד להם לחליבה אף שרואה
שאין בה כלום טפני חשש צחצוח חלב טמא אף שזהו
כשהו בעלמא ולכן צריך להדחיק במים היטב ומדינת
אין חשש בזה דאף אם יש צחצוח חלב יתבטל בששים
מידו ברעבד אין לחוש לכל זה ולא מיבעיא כמה
שנתנו אלא אפילו אם גם הישראל לא היה בתחלת
החליבה ולא ראה בהכלו אלא שיש בו מבחוץ מותר
כיון שאין דבר טמא בעדרו אבל בשיש דבר טמא
בעדרו אינו מועיל כלום רק כשראה בתחלת החליבה
ועד מופה (מ"ו קק"ז וכו' סק"ס) וגם כהיותו זה מפקפקים
האחרונים ומ"ל דאף באין דבר שמא בעדרו צריך לראות
תחלת החליבה [ס] ויראה לי אפילו לרבניהם אם
הדבר קשה לעמוד בתחלת החליבה כמו שראינו שיש
מקפידים על זה טפני עין הרע יכולים גם לכתחלה
לסמוך על ישיבת הישראל מבחוץ כיון שאין דבר טמא
בעדרו והוה ערוף יותר מרעבד כיון ש"א"א בענין אחר
ומעיקר הדין אין שום חשש בזה :

ואמנם בשם פיקוח הממשלה על המלך שלא יערכו חלק עמם
וכס לפנים לעולם על כיוון, יש מקום למר דכוי
במחנות המלחמה ומתחמקות, והיושב בזה בעד ובמחנה עמם
כזה רוב, ובמחנה כזה דלם חלב עמם ביוקר יש להחזיר כמו
במחנות כיון דמחירו הנמים חלב בזה כמות עגור שברי להד
לשגם מחירו למשה גביה, וכן למלא דקיריל לטבור כינוי משום
חלב דכינוי אשתי, אבל כל כזה אשכר לטבוריה מחלב עמם
לא היו לוהטין וכן מחירו בזה בעדו עמלם ויושב בזה בעד
וכמו שכתבתי בפנים, וכן לטבור בזה בעדו עמלם ויש
יושב בזה בעדו ומפני כבודו וישיר בשם רשאי, כינוי המשוי
כחלב כמחוקר כיון וכי ומפני לטבור וישיר דיקח חלב מן
המחנות וישיר, אבל אם אין בכל כבוד עמלם, כיון טוח דכוי
כחלב בעדו עמלם ויושב בזה בעדו ומפני כבודו.

כ"י. עיני כבודי חוט פמקום חיד עסקי פמכין מעור סמלון סתן [כ"י] [ענין]
במקום ח"ט סתן ק"י סמלון לסניא רלוש דחלב נאמר כמתי כיון נכח וכ"י ומש"ס
גם במקומות דאין שום חלב שמה כל באין יסאל רולא סבור וולא כבודו וסמ"ח.
ולף אם לו יסא סוכס כבודו ככר קנלו לנטינו פליס כלומס דעס דמחזיר ולסור על
כני לטבור מדינה ולחן לו סמס וקבוז כשני לנדר ולקיימא וסייע אם סלס כבודו לסקל
לך אם עוקר סדון לטבור לינו נדר אלה כבודי סוף עניניו כליסור דרכנו נמלא מומרו
קנלו (כ"י) [כ"י] [כ"י] סוד לוחות סיר אלה סוכסני סמס סמכרס סמילי מחלב סמלנו

25) ענין גמלון יו סתן ק"י א"י-ב

26) חלב סתן יו סתן ק"י א"י-ב

מבחינה עובדתית נכון שבמדינות רבות יש כיום פיקוח ממשלתי והוראות חד משמעיות הקובעות
שאין לנקוב בשם "חלב" סתם אלא לגבי חלב פרה בלבד, וכל ערוב של חלב זו או תוספת אחרת
מהווה עבירה על חוקי המדינה. אך לאמיתו של דבר, יש סיבה חזקה או יותר, שבגלל ברור ופשוט
שאין כיום כל ערוב של חלב טמא, והיא שמחיר חלב טמא הינו גבוה עשרות מונים יותר מחלב
פרה, ולא בשופטני עסקינן, שישקיעו מאמץ מרובה על מנת לחלוב ליטרים בודדים של חלב
טמא, ולאחר מכן יאבדו את ממונם בידיים ע"י ערוב החלב הטמא בחלב הכשר, כאשר ביכולתם
למכרו למעונינים במחיר גבוה באלפי אחוזים ממחיר חלב פרה. ויעוין בגמרא ע"ז לד ע"ב
שבמקום בו מחיר היין גבוה יותר ממחיר המורייס אין לחשוש לערוב יין ואין צורך בשמירה
והשגחה, ואילו במקום בו מחיר היין נמוך יותר בעינין השגחה שלא יערכו (וראה גם בפ"ח
ובחז"ל ה"ל).

ו' והנה ע"כ נתברר דלפי דעת כל רבוהינו שהבאנו
אפילו במקומות דלא שכיח כלל דבר טמא בעיר
באופן שאין חשש להערובת חלב טמא מ"מ אמור
בשחישראל לא עמד ע"כ סכחין בשעת החליבת או
שיהא יוצא ונכנס ודי אפילו בקטן וקטנה ויהבאר עוד
בוה מיהו ע"כ האיסור הוא בכל אופן וולא באחד
מגדולי האחרונים שהאר"י בזה להקל לשהות חלב
שלהם במקום שאין שם דבר טמא או שהוא רחוק
המציאות שיתלבו את הטמא או שחלב טמא ביוקר
דכיה ראה מאיזה גדולים שהקילו בזה"ל ומסיבה זו
יש הרבה מהפוסקים באיסור זה ברורנו בעוה"ל כאשר
יאנו ושמענו ותולים א"ע באיזה ה"ח שעשה"כן ולא
דעו ולא יבנו שהמורים דברי סופרים מ"ל והה"ח
שעשה כן עונו ישא וכיון שנפסק לאיסור בבור וש"ע
בל גדולי אחרונים מי ויכל להעיד פניו ולמלא תאות
נפשו ושומר נפשו ירחק א"ע מזה :

27) חלב סתן יו סתן ק"י א"י-ב

ובדבר החלב של הקמפאניעס במדינתנו אשר
יש פיקוח הממשלה ואם יערכו חלב בהמה
טמאה יענשו וגם יסגירו את העסק שלהם שלכן
ודאי מירתתי מלערב יש טעם גדול להחזיר אף בלא
שיטת הפר"ח משום דהעיקר ידיעה ברורה הוא
כראיה ממש כהא דשבועות דף ל"ד גם לעדות דממון.
וגדולה מזה איתא בתו"ס יבמות דף מ"ה בשם יש
מפרשים גם לדין ראיות ב"ד לפבילת גר עיי"ש.
וחו נדר אנו סהדי שמצינו בהרבה מקומות ואף
לעדי קיומא קידושין שאף שלא ראו אלא היחוד
הוא כראי הכיאה ממש ונעשית א"א גמורה אף
לחייב מיתה להבא עליה אחר אח"כ ושלא לתפוס
בה קידושין אחרים. ויותר מזה חייגן דאף אנו
סהדי מחותה מוז כהא דחוקה אין אדם עושה בעילתו
בעילת זנות שהוא כראיה ממש ונחשב כהו עדים
לקיומא אף לקולא לענין שלא להצריכה גם מהשני
בקטנה שלא מיאנה והגדילה וניסח לשני בכתובות
דף ע"ג ושמואל לא פליג אלא משום שאין אדם
יודע שאין קידושי קטנה כלום וע"ד קידושין
הראשונים בועל עיי"ש, אף שאין ביצל ביאה זונה

וליתר שאת אברר לך איך שכל דברי רבוהינו
הקדושים הם כנחלי אש מה שהתוודה לפני בלב
שבר בהיותי יושב על כסא הוראה בעיר פלונית שאחד
הבע"כ החשובים דשם היה נוהג היתר ברבך בהיותו
ו"ן לביורו בעיר הגדולה במדינה וישב הר"ר בשם
עסקו והוא ועוד אורחם בשותהם היום בבוקר בבוקר
זו קטנה חלב שכן שקורין סמאל"ס אצל הטוני אנו
זריו שבנגד אכסניא שלהם ופעם אחת התחילו לחקור
יניהם מאין לוקח הטוני הקמן הזה כל כך חלב שכן
ולך הוא להטוני ושאלו ואל"ל הטוני אנו קונה באישליו
ול בשר הרבה מזה וזה הוא השטונות או נפלו
רבה חלב ומכשלים בזה של הבחמות ומסרה אותם עם
לם על פניהם על המאם הגדול שאכלו שרפות ובער
חלב והבע"כ התודה לפני וזעק בקול כמה גדולים
בר הכסים ובאמת כך מקובלני שכל נזירת הכמים
כך פעם הגנלה יש עוד הרבה מעמים כמומים שלא
לו אותם והשומע ישא ברכה מאת ד' וישולם נמולו
זה ובכא [וכיחוד מהשני סמלון ק"י יו רכ"ס מהלכות
מכחיס חלב חיד מפני סמלון סס סמכ"ס :

ויש ידיעה שאף בנפשות נחשב רא"י דבמנאפים
עד שיראו כדרך המנאפים אף שהחוב הוא רק אם
הכניס כמכחול בשפופרת שלא ראו זה. ומשמע מרש"י
ב"מ דף צ"א שכתב דלא חזיקתן תורה להסתכל
כ"כ דבכ"הו ברובה ושאר מיתות לא היו מחייבין
מיתה ורק במנאפים לא חזיקתן תורה להסתכל
ומחייבין אותן מיתה אף שאינה ראיה. וא"כ צריך
לומר שבעצם ידיעה היא כראיה גם לגבי נפשות
ולכן נהרגין במנאפין ורק בשאר מיתות הוא גז"כ
שלא ידונו ע"פ ידיעה ולכן במנאפין שהיה נמצא
שלא יהרגו לעולם כראיתא בספ"ק דמכות סובר
שמואל דמורכחין לומר דבמנאפין נהרגין ע"פ ידיעה
זו ולית בהו גז"כ זה לענין ידיעה זו אבל אם
ידיעה לא היה בעצם כראיה אף שיד לומר שיהרגו
כדרך המנאפין דהא עכ"פ לא ראו וליכא עדים אלא
דאי שבעצם הוא כראיה לכל דבר רק שנתחדש
דבנפשות לא ידונו ע"פ עדות ידיעה ובמנאפין
לא נתחדש לענין ידיעה זו.

הוא רק לרוב בניא ומ"מ נחשבה ידיעה זו כראיה
היא שצריכין אנו לקור דבר דהוא רק ידיעה דהא
לא ראינו רק יהוד הרב הוא עוד תלמיא שהם
רק ידיעות שאף שסובר אדם יודע שאין קידושי
קטנה כלום דאי איכא מעוט שאין יודעין גם לדידה
כיון דאיכא מיד שסובר דאין אדם יודע עיין בתו"ס
גיטין דף מ"ה משום שאין לומר שהיה פלוגתתם
רחוקה אך מ"מ מצד הרוב היודעין שאין קידושי
קטנה כלום והרוב שאין בועלין ביאת זונה הרוב
שביחוד יש גם ביאה אף שאיכא ג' מעוטים כנגדם
שאף אם נימא כמעוט אחד לא היו קידושין מ"מ
נחשב לרב כעדים לקיומא ממש שבעיל לשם קידושין
אף לקולא שלא יתפסו קידושי השני וגם שמואל
פודה בעצם היין כדלעיל אלמא דיש לידיעה דין
ראיה ממש.

ולכן בחלב שאסרו רק בחלבו עכ"פ ואין
ישראל ראוהו יש להתיר גם בישראל יודעין ידיעה
ברורה דהוי כראיה. וזה שאם יערכו יענשו ויעטרבו
לסגור העסק שלהם שהוא הרחה של כמה אלפים
הממשלה משגחה אליהם הוא ודאי ידיעה ברורה
שהיא כראיה שלא היה בכלל איסורם. וזה הוא
גם לט"ע דאין טעם לחלוק בזה ולכן הרחה לסמוך
ולחקל יש לו טעם גדול ורשאי וכמו שמקילין בזה
הרוב בניא שומרי תורה וגם הרבה רבנים וח"ו לומר
שעושין שלא כד"ק. אבל מ"מ לבעלי נפש מן הראוי
להתמיר ואין בזה משום יחרא וכך אני נוהג להתמיד
לעצמי אבל מי שרצה להקל הוא עושה כד"ב
ואין להתשיבו במחלול באיסוריה.

והנה מורה הוראה אחד כאן צידד להקל באבקת חלב, שהחזו"א גופיה (שם) כתב שיש מקום להקל בחלב שיש עליו פיקוח ממשלתי וצפויים לעונש על הזיוף והיו כשפחות החולכות דמרתות וכו' דש"י ע"ש. ולדעתי הסביר להתיר חלב עכ"ר משום פיקוח ממשלתי, אין בו ממש בזמננו, והיינו דאף למה שצייד החזו"א להתיר ודלא כשו"ת חת"ס דיינו כדבר שבמניין ונאסר גם כשאין חשש עירוב חלב טמא, מ"מ בזמננו נראה שאין בו ממש, שבררתי העונשים בחוק ואמר לי שאם ימצאו שעירבו בחלב משהו חלב טמא יצטרך לשלם קנס רק טן חמש מאות רנד, ומוכן שזה לא סכום משמעותי שיימנע בגללו לערב, כיון שלדבריו עירוב חלב טמא מציל מהחומץ, [ועיין בשו"ת דברי ישראל לירידי הגאון ר"י וועלץ זצ"ל סימן ט"ו שהביא מדברי הפוסקים שעירוב מעט חלב טמא בחלב טהור מועיל שלא יחמץ, וע"ע בדבריו שם], וע"כ אינו מהסס ולא מפחד לערב בתוכו חלב טמא, ודברי הפוסקים שמצדדים להתיר היינו באופן שיקבל עונש כבוד כגון מאסר לתקופה ממושכת כדן מורד במלכות או קנס גבוה שיחריב פרנסתו, אבל במקומנו שהקנס הוא מועט ודאי לא מהני ואינו נחשב כ"פיקוח ממשלתי", וע"כ אינו מועיל כשמירה והחלב נאסר כחלב עכ"ר, וממילא אין להתיר את האבקת חלב.

ובמק"א (ח"א סימן תמ"א וסימן ת"פ) הבאתי עדות אנשים נאמנים שהחזו"א זצ"ל לא התיר למעשה כלל אפילו בפיקוח ממשלתי, והמנהג בכל ישראל לאסור, והחזו"א גופא לא התיר, רק בדבריו יש להקל בחולה דוקא ומצא בזה טעם של פיקוח ממשלתי, ויש אומרים שגם לחולה לא התיר למעשה, וכל דבריו היו רק ב"יש מקום לומר" כגון, ועיין

ובנידון דידן, הנה בירושלמי פ"ק דתרומות נראה דחרש בר שמירה ע"ש ובאור שמח ספ"א דמקואות, וברמ"א יו"ד קט"ו מפורש ששמירת קטן מועיל בחלב עכ"ר שהגוי מירתת ע"ש בש"ך דהיינו דוקא בן ט', ולפי זה בנידון דידן אם בא רק פעם אחת עדיין לא מורגש שהוא במרה שחורה ומירתת ולא גרע מקטן, אבל בכמה פעמים בזמן קצר מתגלה לגוי שיכולים להטעותו ולא מירתת כלל, ואולי נחלק גם בנ"ד שבאקראי מותר אבל בקביעות אסור, מיהו

קשה לתת הדברים לשיעורים וצריך אומר, וע"כ נראה להחמיר ולאסור דלא מועיל אלא בבן דעת שמבין היטב, ובן ט' דמועיל לשמירה בחלב היינו כשמבין אם משנים ומערבים, וחרף נאמן אפילו בבן שש, וכל חד לפום חורפיה, (עיין בחכמ"א ובדרכ"ת שם) אך בארם שידוע שאפשר לרמותו בנקל משום מצבו שהוא במרה שחורה נראה להחמיר דלא מועיל.]

(30) א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע

ולא נעלם מאתו שהגאון חזון איש צו"ד סי' מ"א ס"ק ד' חולק בזה על הח"ס דמש"כ דגזירת חלב גזירה קדמונית ונאסרה בזמננו גם ע"ס חלב טהור של גוי, והחזון איש מסכים להפריה, דעיקר סמיכותו של הח"ס על רש"י ע"י ל"כ פ"א ד"כ לפי ודפי שפי צב הח"ס על דקאי ציני איטפי דקאי על חלב טהור שנאסרה בזמננו הנמכר לזמן רש"י מוכח דעל חלב טמא קאי וע"ש צחזון איש, הכה אספרה לכ"ז דלפני כ"כ שנים קודם שהדפיס חזון איש דבר זה שאל אהוי אס אני מסכים שיתלוק על הח"ס, ואמרתי לו במשך המדובר וכשיצו לי ציבור שיטעו הח"ס מרש"י כ"ל, ואמרתי לו צעניו דלו יכח כדבריו שפירוש הח"ס דדברי רש"י תמוה, מ"מ עי"ז עדין אסור לנו לדחות שיטת הח"ס לדינא, ובפרט דאמר למיגדר מילתא כנראה היעזר בדבריו כהשוכח כ"ל.]

(31) א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע א"ע

ואף על פי שלהלכה נקטינן לאסור חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו בכל אופן, וכן פשטה ההוראה בארץ ישראל ונגלילותיה, וכמו שכתב מרן החיד"א שם, וכן כתב בפתח הדביר חלק ב' (ריש סימן קצ"ו). ועיין עוד בשו"ת חקקי לב (חלק יורה דעה סימן לב), ובשדי המד (מערכת חלב של נכרי סימן א'). ע"ש. מכל מקום לענין הכלים יש מקום לצרף דברי האחרונים המתירים, בשעת הדחק, כשאין שם כלים כשרים, ועל כל פנים אם אפשר לבקש לשתות הקפה בכלי זכוכית שאינם בולעים ואינם פולטים, עדיף טפי. ואף על פי שהרמ"א בהגה (סוף סימן תנ"א) החמיר בכלי זכוכית לדונם בכלי הרם, כבר כתבו הרבה אחרונים שזהו רק משום חומרא דחמץ, מה שאין כן בשאר איסורים. (ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ד' חלק יורה דעה סימן ה'). ועל כל פנים בודאי שאפשר לסמוך בזה על מרן אפילו שלא בשעת הדחק, ובמקום שמגישים רק בכלי פורצליון וכיוצא בזה, יש לסמוך על כך להקל, וכמ"ש בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד סי' קצ"א).

שאלה: חומר איסור חלב עכורים.

יש סומכין על רבינו החזו"א זצ"ל שכתב (יו"ד סימן מ"א סק"ב) בדמקום שיש פיקוח ממשלה לא לערב בחלב מין אחר יש להתיר חלב עכורים דהוה כשפחות דמרתחות, אבל שמעתי מהגאון רבי ישראל וועלץ זצ"ל ששאל פי רבינו החזו"א זצ"ל, והשיב שאין דבריו למעשה כלל אלא לילדים קטנים או יולדת תוך שלשים.

וידועים דברי הגר"א זצ"ל בענין מים אחרונים שחז"ל לא גילו אלא הטעם הפשוט, אבל יש לתקנותיהם טעמים נוספים, וגם כאן בחלב עכורים מקובל שאין הטעם משום חשש חלב טמא לכד, אלא כנראה גם כדי להבדיל אותנו מעכורים, ועל ינם גזרו אף כנגיעה ובחלב גזרו שצריך שמירה, וכן הביא הגה"ק רבי חיים מצאנו זצ"ל בשם חמיו ה"ברוך טעם" זצ"ל שקבלה בידו איש מפי איש שזהו תקנה קדומה ולא רק מהטעם שפירשו שהוא משום חשש חלב טמא. וכן כתב בערוך השלחן ס' קט"ו ס"ו שכך מקובל מגדולי הדורות וע"ש מעשה נורא מענין זה.

ויש להקפיד מאד על אסור חלב עכורים, והאדמו"ר רבי יוסף יצחק מלובביץ זצ"ל קבלה בידו שהשותה חלב עכורים פוגם אצלו באמונה, ואבות אבותינו הקפידו מאד מטעם כמות, ודי בזה להעיר לאלו שהתירו כאן, ומוסרים הכשר למצרכים עם חלב עכורים מפני שיש פיקוח ממשלתי, אבל בלאו הכי היתר זה אין בו ממש היום, שאפילו ימצאו שם חלב מעורב יקנסו אותו קנס ממון מועט כנגד הריחוק התמידי שיש להם מזה וע"כ לא מירתת, ולא נקרא בזה שמירה.

והשוותים גם היום חלב עכורים וסומכין על פיקוח ממשלתי חסר בהם יראת שמים, ועליהם וכיוצא בהם אני קורא "מי ששותה חלב עכורים וסומך על המכשיר אינו ראייה שאין בו יראת שמים, אבל מי שאין לו יראת שמים הוא שמתפש לזה היתר".

ע"פ דברי רבינו החזו"א זצ"ל

ג (י"ב) כו' וזו' והתמאה של עובר כוכבים (י) אין (י"ז) מוחין לאנשי המקום שנוהגים בו היתר ואם רוב בני המקום נוהגים איסור אין לשנות (י"ח) ובמקום (ח) שאין מנהג אם בשלה עד שהלכו צחצוחי החלב מותרת :

הנה **כ"ה** (י"ט) גם מותר (י"ח) לנחלה כדי שילכו ממנו חלב (י"ז) (כ"א) ולפי שכל עונד כוכבים מותרת דתם כליהם אין על יומן (כ"ב) לדיעה הפוסקים (כ"א) ולפי שכל מקום שאין לכולין ליהם (כ"ג) למקום שכולים אותה (י"ג) לכול על (י"ד) עמם (כ"ב) לכל לטור (כ"ד) להיכל עמו ולכלה במקום שנוהגים זה איסור אם לא יש

ע"פ דברי רבינו החזו"א זצ"ל

שי האוכל גבינת הגויים או חלב שהולבוהו ואין ישראל ראוהו מכין אותו מכת מרדות. התמאה של גוים מקנת הגאונים היתירה שהרי לא גזרו על

התמאה וחלב התמאה אינו עומד ומקנת הגאונים (ג) אסורה מפני צחצוחי חלב שישאר בה. שהרי הקוט שבחמאה אינו מעורב עם התמאה כדי שיבטל במיעוטו וכל חלב שלהן חוששין לו שטא עירב בו חלב טמאה :

ב " כח כחו ככחו דמי (י) ואם הוא כח כח כחו כגון קורת הנת שגלגלה עובר כוכבים שיש שם ג' כחות הרפין והגלגל והקורה ד (י) בריעבר מותר אפילו בשתייה :

(34) וזהו דברי רבינו החזו"א זצ"ל

(י) והשתא נשאר לפנינו ניתוח א' בין כל אופני הניתוח שהבאתי לעיל ז"ל לא הארכתני עליו, והוא מה שחזתכים דופן הבהמה מלמטה סמוך לכרס ומושימים זה אלו שמפילים הבהמה לארץ על גבה ועושין החתך בבשר החופה א"כ הכרס עד שארבה יותר מטפה ובהכי מטפה הבהמה ע"י ביו"ד סמ"ח סעי' ז"ל י"ד שם מכנים הרופא ידו ותופר הקיבה על מקומה הכל כמבואר לעיל, א"כ

תופרים צדדי הקרע להרדי ומתרפאת לחלוטין כדרך כל תפירות הרופאים שעושים לכל באי עולם, והנה בציוור זה ליכא רוב צדדי הקולא שהבאתי לעיל כי הקרע הזה הולך ישר מעבר לעבר ואף בנקרע ברוב עובי הבשר מטרפת לפי רעת הרמב"ם, הובא שם בש"ע, וכן נקטינן להלכה, ועוד שאותן בהמות שעברו ניתוח זה ניכרות מבחוץ ואין בהם ספק ואי נימא דטרפה אינה חוזרת להכשירה א"כ אף רבשאר הציורים יש להכשיר אמאי לא נאסור מחמת ניתוח זה גרידא.

והנה טרם ארחיב הדיבור מעט אגלה להקורא שהבהמות מסוג זה בטלות במאתים ויותר לא נמצאת מהם כי אם מיעוטא דמיעוטא ואינם בכדי לאסור, וכראי לפרסם כי לפני כעשר שנים בערך הובאה שאלה זו לפני גדולי ההוראה במדינתנו וכולם התירו וביניהם נמנו הרה"ג ר' משה צ"א בייק זצ"ל והרה"ג ר' יוסף גרינוואלד זצ"ל אבר"ק פאפא ועוד רבנים מובהקים, ודנו גם על שאלת ביטול איסור לכתחילה והעלו דלא חיישינן למיעוט שאינו מצוי כלל ובפרט באופן שקשה מאוד לברוק עליו כי טירחא רבא הוא לבקר כל בהמה בעורר שלם של מאות בהמות פעמים שלש בכל יום, אין די משגיחים בעולם בשבילו וגם לא יניחנו האיכרים לברוק והרי במקום טירחא גדולה לא גזרו משום ביטול איסור לכתחילה, ע"י ביו"ד סימן קל"ח בסופו ובט"ז שם, ונתקבלו דברי הרבנים ההם והוסיפו עוד טעמים, והסכימו כולם להשתיק הענין ולהתיר אף לעצמם, הבאתי רבניהם ז"ל גם בשביל להוציא מלבן של אלו שקמו להבעית את הציבור ולהפחיד בביטויים קשים כמו "עצת הרעפארמער" והרבה מזה הענין המכונן אך ורק להוציא טעם החלב מפי האוכלים ד' עליהם יחיו, שרי ליה רחמנא לאלו.

י"א אולם אני אדרוש אל א' ואל אלקים אשים דברתי כי ברור לי כחמה שאין איסור טריפות כלל בניתוח זה, ויש לי תלי תלים של ראיות להוכיח שכן הוא בלי ספק, אשתדל להביא מקצתם, ומריש אמינא שמה שרימו מקצת הלומדים שנמצא איהו כלל בש"ס שמכיון שנטרפה בהמה חל עליה איסור טריפה ואף אחר שנתרפאת אי אפשר להסיר האיסור מעליה כי נאסרה לעולם ב"חלות איסור טריפה" אף אחר שנשתלק הקרע או הנקב מכל וכל, וגם דימו שכן ס"ל לאיזה מרבותינו הראשונים ז"ל אין זה נכון כי מעולם לא נמצא כלל זה בשום מקום לא בגמ' וראשונים אלא כולם סברי בהיפך גמור כאשר אוכיה בע"ה, ולכן הקרע הזה שעושים בבטן שנתפר ונתרפא לגמרי וחזר לאיתנו עד שנעשה הבשר שלם כמו שהיה, אודא מיניה דין טריפות וניתר החלב ואף הבשר בלי פקפוק, וזה החלי בע"ה.

(37) וזהו דברי רבינו החזו"א זצ"ל

אבקת חלב אינו טהור לגבינו וחמאה, דגוינו נעשה פני הפרשת המים מן הגב, והפרשה זו נעשית ע"י החימוץ שנתפן בהלב, והחמאה נעשית ע"י מנועש ונדור של החלב, או ע"י חימוץ על חלב לקנות את החימוץ הכפוף, ומעט של מניווס אלו אינו נחשב טמא, אבל לנפק חלב נעשה ע"י חימוץ חם ובלחות של החלב כולו בחימוץ וחימוץ של החלב נעשה, ופשוטה זה אין לה לזרז לטעם של הפרשה, ואפשר לזבז כל דבר לה ואפשר לזבז חלב טמא בחלב טהור ויש כחן חשב של חלב טמא לגמרי או להפרישות, והין כדול דין חלב פכויים ולנפק חלב.

